

عنوان و نام پدیدآور: ولایت ماندگار: مجموعه مقالات و مصاحبه‌ها پیرامون ولایت فقیه / تهیه شده در موسسه صراط مبین هدایت.
 مشخصات نشر: قم: گنج معرفت، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۳۲۰ ص.
 شابک: ۹۶۰۰۰ ریال 2-28-5364-600-978 :
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: ولایت فقیه — مقاله‌ها و خطابه‌ها
 شناسه افزوده: موسسه صراط مبین هدایت
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۸۳۴/۲۲۳/۸BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۵۳۵۳۶

نام کتاب ولایت ماندگار

○ تهیه شده توسط مؤسسه صراط مبین هدایت

○ ناشر: گنج معرفت

○ نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲

○ تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

○ چاپ: گنج معرفت

○ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۶۴-۲۸-۲

○ قیمت: ۹۶۰۰ تومان

مراکز پخش:

مؤسسه مطالعاتی صراط مبین: قم، خیابان صدوق، کوچه ۵۶، پلاک ۷۴

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۰۶۴۰۴-۵

انتشارات بیت الاحزان فاطمه(س): قم، خیابان معلم، میدان روح الله، روبروی

دیرستان امام صادق(ع)، پلاک ۸

تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۳۳۲۲-۳۷۷۴۶۴۸۱ همراه: ۰۹۱۲۳۵۱۱۱۹۲

«حق چاپ برای موسسه محفوظ است»

ولایت ماندگار

(مجموعه مقالات و مصاحبه با موضوع ولایت فقیه)

با آثار و گفتاری از آیت الله

محمد جواد ارسطا - نجف لک زایی - سید علی

حسینی - سید سجاد ایزدهی - علی ذوعلم - محمد

حسین جمشیدی - تقی دشتی - فرج الله هدايت نیا و

فهرست مطالب

مقدمه ۷

فصل اول: کلیات، نظریه ولایت فقیه ۱۳

اگر ولایت مطلق از آن معناست، ولایت مطلقه فقیه به چه معناست؟ «احمد رمدار نمایی» ۱۴

اختیارات ولی فقیه؛ فراقانونی یا محمول به قانون؟ «محمد آدمی» ۲۳

«مروری مختصر بر نظریه ولایت مطلقه فقیه و منظر امام رقیب» «محمدجواد نوروزی» ۳۴

استبدادگریزی و استبدادستیزی ولایت فقیه «روح الله امینی» ۴۳

حکم حکومتی؛ تعاریف و چیستی «حسنعلی سلیمان» ۶۹

چرا مرجعیت و شورایی بودن از شرایط ولی فقیه حذف شد؟ «محمدعلی فتح‌اللهی» ۷۹

ولایت فقیه و امنیت ملی «تقی دشتی» ۸۸

فصل دوم: ولایت فقیه از منظر امام خمینی (ره) ۱۲۵

بررسی سیر تطور اندیشه‌ی سیاسی امام خمینی (ره) «دکتر نجف لک زایی» ۱۲۶

تطور مدل حکومتی حضرت امام (ره) «یعقوب توکلی» ۱۳۶

آیا امام (ره) اولین مدعی ولایت فقیه بود؟ «علی ذوعلم» ۱۴۶

امام خمینی (ره) و توسعه‌ی اختیارات حکومتی ولی فقیه «سید سجاد ایزدهی» ۱۵۵

امام خمینی (علیه السلام) و الگوی مطلوب حکومتی «محمد حسین جمشیدی» ۱۶۸

ثبات و دوام نظریه‌ی سیاسی امام خمینی (علیه السلام) «مهدی جمشیدی» ۱۸۰

مقایسه‌ی دیدگاه آیت‌الله خویی و حضرت امام دربارہ‌ی ولایت فقیه «محمدجواد ارسطاء» ۱۹۰

فصل سوم: جمهوریت و ولایت فقیه ۲۰۱

مردم و تشکیل حکومت اسلامی «محمد جواد ارسطاء» ۲۰۲

آیا مقوله‌ی مردم‌سالاری و ولایت فقیه قابل جمع هستند؟ «مجید بابایی» ۲۴۰

ولایت فقیه، مشروعیت خود را از خدا می‌گیرد یا از مردم؟ «داود مهدوی زادگان» ۲۵۱

حقوق متقابل مردم و حکومت ولایتی «سید علی حسینی» ۲۶۲

چرا جمهوری اسلامی؟ «سید مهدی ساداتی‌نژاد» ۲۷۱

رفراندوم مجدد جمهوری اسلامی؛ آری یا نه؟ «مهدی ابوطالبی» ۲۸۱

فصل چهارم: امام خمینی (علیه السلام) و تدبیر انقلاب ۲۹۱

امام و مدیریت انقلاب در دوران تبعید «سید مصطفی تقوی» ۲۹۲

امام خمینی (علیه السلام) و تدبیر بقای انقلاب «ابراهیم برزگر» ۳۰۲

امام خمینی (علیه السلام) و جانشین بعد از خود «اسماء صابری» ۳۰۹

مقدمه:

رسالت و هدف اصلی ادیان الهی به ویژه دین مبین اسلام وصول بشریت به هدایت و سعادت و خروج آنها از ضلالت و شقاوت است.^۱ واضح است که خروج از شقاوت و وصول به سعادت بدون ارائه برنامه جامع برای زندگی فردی و اجتماعی امکان پذیر نیست. تصور این که یک مکتب هدف خود را رساندن جامعه بشری به قله سعادت قرار داده اما برنامه عملی خاصی برای سطوح فردی و اجتماعی ارائه نکند، غیر ممکن است. یکی از ابعاد مهم زندگی جمعی بشر، عرصه سیاست و حکمرانی است و هیچ جمعی را گریز و گزیری از آن نیست^۲ و اسلام نیز به عنوان دین اکمل و

۱. آیات متعددی در قرآن کریم به این موضوع تاکید کرده اند که به برخی از آنها اشاره می شود:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ (البقره / ۲۵۷) - آیه ۲ / بقره - آیه ۱۸۵ / بقره - آیه ۹۶ / آل

عمران - آیه ۱۳۸ / آل عمران

۲. «لَا بُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ أَمِيرٍ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ» (نهج البلاغه / کلمات قصار / ۴۰ (الصبحی صالح))

نعمت اتم^۱ برنامه و دستور العمل مدوّن و پیشرفته‌ای برای زندگی سیاسی انسان‌ها ارائه نموده است که شاخصه‌ها، ویژگی‌ها و شیوه‌های حکمرانی شایسته و انتخاب حاکم بایسته در همه زمان‌ها و مکان‌ها از جمله آنهاست.

البته همچنانکه همه تعالیم خداوند عقلانی است^۲ و با عقل سلیم سازگار است، دین مبین در مورد انتخاب حاکم شایسته نیز یک اصل بدیهی عقلی را مد نظر قرار داده و برای انسان‌ها ارائه نموده است.

این یک اصل عقلی است که هر جامعه‌ای بلکه هر جمع محدودی اگر قصد انتخاب امیر و حاکم داشته باشند، عقلاً باید زمام امور خود را به دست فردی بسپارد که دارای سه مشخصه اصلی می‌باشد:

الف- کاردان و باکفایت

ب- امین و درستکار

ج- عالم و آگاه به قوانین جامعه خود

و هیچ عاقلی نافی این حقیقت نیست.

دین اسلام و در رأس آن مذهب حقه شیعه نیز بر همین اصل عقلی تکیه و

تاکید کرده و برای حاکم جامعه اسلامی سه ویژگی کلی زیر را تعیین کرده است^۳:

۱. «إِنِّيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» (المائدة / ۳)

۲. «كُلُّ مَا حَكَمَ بِهِ الْعَقْلُ، حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ» (منهاج البراءة فی شرح نهج البلاغة / مرحوم / صفحه ۳۶۵)

۳. این شاخصه‌ها در اصول متعدد قانون اساسی از قبیل:

اصل پنجم:

در زمان غیبت حضرت ولی عصر (عج) در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت بر عهده فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یکصد و هفتم عهده دار آن می‌گردد.

الف - کفایت؛ مشتمل بر ویژگی‌هایی از قبیل: بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، تدبیر، شجاعت، مدیریت و قدرت کافی برای رهبری.

ب - عدالت؛ مشتمل بر ویژگی‌های: ورع و تقوا، امانت داری، مروّت و انصاف، عدالت و...

ج - فقاہت؛ مشتمل بر اجتهاد در ابواب فقهی، تسلط بر معارف اسلامی و به عبارتی کارشناس بودن در مورد قوانین و مقررات اسلام و جامعه اسلامی.

بدیهی است که این شرایط در زمان حضور معصوم علیه السلام در حد کامل تأمین هستند و بحثی در این مورد وجود ندارد. در زمان عدم حضور معصوم علیه السلام نیز بر اساس اصل عقلی تنزه تاریخی، نزدیک‌ترین فرد به ایشان با مد نظر قرار دادن سه شاخصه اصلی فوق، باید انتخاب‌دار جامعه باشد. پس نظر اسلام این

اصل یکصد و هفتم:

پس از مرجع عالیقدر تقلید و رهبر کبیر انقلاب جهانی اسلام و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی قدس سره که از طرف اکثریت قاطع مردم به مرجعیت و رهبری شناخته و پذیرفته شد، همان رهبر به عهده خبرگان منتخب مردم است. خبرگان رهبری درباره همه فقها واجد شرایط مذکور در اصول پنجم تا نهم بررسی و مشورت می‌کنند؛ هر گاه یکی از آنان را اعلم به احکام و موضوعات فقهی یا مسائل سیاسی و اجتماعی یا دارای مقبولیت عامه یا واجد برجستگی خاص در یکی از صفات مذکور در اصل یکصد و نهم تشخیص دهند او را به رهبری انتخاب می‌کنند و در غیر این صورت یکی از آنان را به عنوان رهبر انتخاب و معرفی می‌نمایند. رهبر منتخب خبرگان، ولایت امر و همه مسئولیت‌های ناشی از آن را بر عهده خواهد داشت. رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است.

و اصل یکصد و نهم:

شرایط و صفات رهبر:

۱. صلاحیت علمی لازم برای افتاء در ابواب مختلف فقه.
۲. عدالت و تقوای لازم برای رهبری امت اسلام.
۳. بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، تدبیر، شجاعت، مدیریت و قدرت کافی برای رهبری. در صورت تعدد واجدین شرایط فوق، شخصی که دارای بینش فقهی و سیاسی قوی تر باشد مقدم است. بیان شده‌اند.

است که شایسته‌ترین فرد جامعه اسلامی از همه لحاظ و با در نظر گرفتن جمیع شرایط معنوی و مدیریتی حاکم جامعه باشد.

نکته مهمی که در این قسمت قابل ذکر است، نقش تعیین کننده مردم در انتخاب «حاکم اسلامی» است. یعنی از نظر اسلام، حاکم شایسته به زور بر مردم تحمیل نمی‌شود و آنها با رغبت و آگاهی از مزایا و برکات این نوع ولایت ناشی از خداوند، نسبت به پذیرش آن مبادرت کرده و به حکومت او راضی می‌شوند. به عبارتی مشروعیت حاکم اسلامی از ناحیه خداوند و مقبولیت از سوی مردم است.

مردم سالاری دینی که در سخنان مقام معظم رهبری جایگاه ویژه‌ای دارد در واقع تبلور تلفیق اسلامیت و جمهوریت است و به صورت خیره کننده‌ای در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اصول اول، ششم و پنجاه و ششم ظهور و بروز یافته است.^۱

مقصود از بیان این مباحث رسیدن به این نکته است که «نظریه مردم

۱. اصل اول - حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران، براساس اعتقاد دیرینه‌اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامی پیروزمند خود به رهبری مرجع عالیقدر تقلید آیت‌الله العظمی امام خمینی، در همه بررسی دهم و یازدهم فروردین ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی برابر با اول و دوم جمادى‌الاولی سال یک هزار و سیصد و نود و نه هجری قمری با اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رای داشتند به آن رای مثبت داد.

اصل ۶ - در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکاء آرای عمومی اداره شود، از راه انتخابات: انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها، یا از راه همه‌پرسی در مواردی که در اصول دیگر این قانون معین می‌گردد.

اصل ۵۶ - حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سر نوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است. هیچ‌کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد و ملت این حق خداداد را از طرقی که در اصول بعد می‌آید اعمال می‌کند. آورده شود

سالاری دینی مبتنی بر ولایت فقیه^۱ یک نظریه نوین و الگوی جدید حکمرانی بوده و در رقابت با سایر نظریات مرتبط با حاکمیت (از قبیل دموکراسی یا مردم سالاری، مونوکراسی یا یکتا سالاری، پلوتوکراسی یا زر سالاری، آریستوکراسی یا اشراف سالاری و ...) می باشد.

به عبارت بهتر، این نظریه مدرن، مدون و پیشرفته می تواند به عنوان بدیل و جایگزین نظریات موجود حکومتی، مطرح شده و جهان سیاست و حقوق عمومی را تحت تاثیر قرار دهد. برای تبیین و تشریح این نظریه باید تولیدات علمی متعددی با ادبیات نوین منتشر گردد تا در معرض فهم و نقد و ارزیابی قرار گیرد و موجب ارتقاء آن را فراهم سازد.

موسسه «حقوق عمومی صراط مبین» با درک این ضرورت، اقدام به انتشار این کتاب مشتمل بر سلسله مقالات و مصاحبه های علمی در موضوع ولایت فقیه نموده و ان شاء الله این امر مهم را در فصول آتی پیگیری خواهد کرد.^۱ کتاب حاضر مشتمل بر ۲۳ مقاله و مصاحبه علمی است که در چهار فصل طبقه بندی شده اند. فصل اول مطالب مربوطه به کلیات نظریه ولایت فقیه و مباحث نظری کلان در این موضوع می باشد. فصل دوم به موضوع ولایت فقیه از منظر امام خمینی (ره) پرداخته و سیر این نظریه از منظر امام راحل را

^۱ - لازم به ذکر است تعداد قابل توجهی از مصاحبه ها و مقالات این کتاب، پیش از این در مجله «راه ماندگار» این موسسه (به طور خلاصه) به چاپ رسیده است. لیکن با توجه به مفید بودن جمع این تلاش علمی در یک اثر مکتوب موجب گردیده است تا در یک مجلد به چاپ برسد.

واکاویده است در فصل سوم موضوع مهم جمهوریت و ولایت فقیه و همچنین رابطه مردم و ولایت فقیه مورد کنکاش قرار گرفته و در نهایت تدبیر امام خمینی رحمته الله علیه به عنوان طراح حکومت تبیین گردیده است.

من الله التوفیق

www.ketab.ir